

מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון גיליון 89 (מאי 2020)

השגריר (בדימוס) ברוך בינה*

יוני 2020

המזרח התיכון בראיה אסטרטגית אמריקנית - ריצ'רד האס, ראש המועצה ליחסי חוץ, כותב כי בשונה מקודמיו, לטראמפ אין דוקטרינה אמיתית ביחסי החוץ למעט אמירתו "אמריקה תחילה". האס "מלביש" אפוא על טראמפ דוקטרינה הנובעת מחדלון הממשל – "[דוקטרינת הנסיגה](#)". ואכן, הממשל מבצע נסיגות רבות, לעתים רק כדי לחזור בו תוך זמן קצר וללא תכנון. כך גם במזרח התיכון. אולם, בניגוד לרבים בווינגטון שחושבים שלארה"ב אין עוד מה לחפש במזרח התיכון, גם לאור קיפול הדגלים הגלובלי שלה, קוראים ג'ייק סאליבן ודניאל בן-נעים (מראשי התכנון המדיני של ממשל אובמה) [להמיר את הפעולה הצבאית האמריקאית באזור בפעולה מדינית](#). בתדרוך שקיים ב-4 במאי, אמר מזכיר ההגנה מארק אספר שארה"ב מאתרת פעילות רוסית בלוב ובסוריה, אך שנאט"ו ערוכה מול כל איום. ארה"ב הציעה לאיראן סיוע רפואי אך נענתה בשלילה. לארה"ב יש כ-5,000 חיילים בעיראק והיא מעוניינת שעיראק תשגשג. לשם כך, היא תומכת ומייעצת לה באימון וייעוץ ובמלחמה בדאעש. ואולם, על עיראק מוטלת האחריות למאבק בפעילות האיראנית בשטחה, ואופן ההתנהלות שלה בנושא זה ישליך גם על הפריסה הצבאית האמריקנית.

ארה"ב, סין וישראל - עוזר מזכיר המדינה למזרח התיכון דייוויד שנקר אמר שישראל צריכה לפעול טוב יותר מול סין ושהוא צופה שכך ישראל תעשה. ארה"ב פנתה לישראל במעין "אזהרה תקיפה" לשקול מחדש מעורבות סינית בפרויקט ההתפלה "שורק ב" ואילו שגריר ארה"ב בישראל פרידמן ביקש משר התקשורת שלא יאפשר לסין להפעיל טכנולוגיית דור 5. עוד דווח שהממשל בוחן גם את היחסים האקדמיים שבין ישראל לסין. סגן מזכיר ההגנה בממשל בוש וחבר פעיל בקהילה היהודית, דאג פיית', מונה את הפרויקטים האסטרטגיים הסיניים בישראל, ומתריע שעל ישראל [לקחת ברצינות](#) את האזהרה בעניין, שמגיעה מהממשל האמריקאי הידידותי ביותר. מזכיר המדינה היה ברור-עד-בוטה, [ובראיון לכאן 11](#), אמר: "אנחנו לא רוצים שלמפלגה הקומוניסטית הסינית תהיה גישה לתשתיות ישראליות, למערכות תקשורת ישראליות - כל דבר שמציב אזרחים ישראלים בסכנה, ולפיכך מסכן את היכולת של ארה"ב לעבוד עם ישראל במשותף על פרויקטים חשובים. אנחנו חושבים שהסיכונים מאוד אמיתיים, ושיתפנו [את הישראלים] במידע בנושא כדי שיקבלו את ההחלטות בעצמם". ואכן נראה שנתניהו מבין זאת היטב. ארה"ב נוקטת בגישה דומה גם כלפי בעלת בריתה הקרובה ביותר, בריטניה, והבהירה לה כי "זה או אנחנו או סין" כך שאין מדובר במהלך כלפי ישראל לבדה.

הסנטורים קרוז הרפובליקני וקונס הדמוקרט הגישו הצעת חוק [למימון פיתוח משותף של תרופות](#) נגד נגיף הקורונה על ידי חברות אמריקניות וישראליות, כדי לצמצם את התלות בתרופות מסין. במקביל, הגישו הסנטורים פיטרס הדמוקרט וקוטון הרפובליקני את "חוק היכולת הצבאית של ארה"ב וישראל 2020" שנועד לשדך בין החדשנות הישראלית ליכולות הכספיות של הפנטגון ולהזניק את רמת החדשנות של כוחות ארה"ב, המאוגדת על ידי סין.

ארה"ב, ישראל וסוגיית הסיפוח - סקר שנתי של מכון גאלופ, שפורסם באפריל מעלה [שהתמיכה הציבורית האמריקאית בישראל מתמידה בשיעור של 60 אחוזים](#) (לעומת 23 אחוזי תמיכה בפלסטינים), לצד 70 אחוזים שתומכים בהקמת מדינה פלסטינית. היחסים המיוחדים עם ישראל ממשיכים להיות מוסכמה אך יש ששואלים, לאור כוונות הסיפוח והשינוי באינטרסים האמריקאים באזור, [האם הם עומדים בפני סיוע](#). אבו מאזן הכריז ב-19 במאי על ביטול ההסכמים עם ישראל וארה"ב והאשים את ממשל טראמפ באחריות למשבר בגלל שיתוף

* השגריר לשעבר ברוך בינה הוא עמית מדיניות במכון מיתוים. הוא שירת בין היתר כסמנכ"ל צפון אמריקה במשרד החוץ, כשגריר ישראל בדנמרק, כסגן ראש הנציגות בווינגטון, וכקונסול כללי בשיקגו.

הפעולה ההדוקה עם הכיבוש. מזכיר המדינה הביע תקווה שהיחסים הביטחוניים יישמרו שכן הם מועילים לשני הצדדים. פומפאו אמר שישראל היא זו שתחליט על סיפוח, אך ערב ביקורו בישראל "טפטפו" מקורביו כי ה-1 ביולי איננו מועד מקודש. שגריר ארה"ב בישראל פרידמן הבהיר שארה"ב מעוניינת בתכנית שלום ולא במרשם לסיפוח [והמליץ לנתניהו לתת אופק מדיני](#) לפלסטינים. בתום ביקור פומפאו [המעטו בכירים בפמלייתו במרכיב הסיפוח](#) והטעימו שארה"ב "עובדת עם ישראל על יישום חזון השלום [...] ואנו נתמוך במאמציהם". לקראת סוף החודש, טענו בכירים אמריקניים שארה"ב תקדם את תכנית טראמפ רק אם ישראל תהיה מחויבת לכל חלקיה, כולל משא ומתן על מדינה פלסטינית. לפי הניו יורק טיימס, [בסוגיית הסיפוח האור הירוק של טראמפ הפך לצהוב](#). בסוף החודש כבר כינה העיתון את כוונות נתניהו בשם "חריגה חצופה מן החוק הבינלאומי".

המועמד הדמוקרטי לנשיאות ביידן קבע שסיפוח חד-צדדי יחנוק את הסיכוי לשלום והבהיר שאם ייבחר יחדש את הדיאלוג עם הפלסטינים, יפתח מחדש את הקונסוליה במזרח ירושלים ויפעל לקידום פתרון שתי המדינות. הייתה זו אזהרה לישראל לבל תחריף את המצב. עם זאת, יועצו הבכיר למדיניות חוץ, אנתוני בלינק, הבהיר שביידן "לא יתנה את המשך הסיוע [לישראל] בדבר. נקודה וסוף פסוק". [32 בכירי ממשל קלינטון קוראים לוועדת המצע של המפלגה הדמוקרטית לנסחו כך שיקדם את פתרון שתי המדינות](#). השגריר פרידמן [הגיב לכך בחריפות](#). ואולם, גם בקונגרס נשמעים קולות ביקורתיים רמים: [19 סנטורים כתבו לנתניהו וגנץ נגד הסיפוח](#) ואחרים, בהם [הסנטורית פיינסטיין](#) מקליפורניה ו[הסנטור וורנר](#) מוירג'יניה פרסמו עמדות אישיות. היו שנמנעו מחתימה, כמו [סנטור בן קרדין](#) שאינו סבור שזה מועיל לאיים על ישראל באובדן התמיכה הדו-מפלגתית. גם [איפא"ק מתנגד ללחצים על ישראל](#). בקהילה היהודית התגלע בנושא הסיפוח [ויכוח](#) נוקב, (ראו לדוגמא [מאמרו של אלן סולו ב-Times of Israel, המופנה לישראלים](#)) עד כדי כך שלאחר שהחוקר (המוגדר כימני) [דניאל פייפס פרסם טור דעה בניו יורק טיימס](#) מדוע על ישראל להימנע מסיפוח, הוא הותקף קשות ופרסם [תשובה למבקרי](#) מימין ומשמאל, בה קרא לוויכוח ענייני.

מאמר אחר בניו יורק טיימס, אודות פיתוחי התעשייה הביטחונית הישראלית נגד הקורונה, העלה את חמתם של ארגונים יהודים כגון הליגה נגד השמצה וועידת הנשיאים, מכיוון שפתח בקביעה שהתעשייה הצבאית הישראלית ידועה בכך שהיא עוסקת בשיטות חדשניות "להרוג אנשים ולפוצץ דברים". בהקשר לבית הדין הפלילי הבינלאומי, פעילות התובעת בנסודה נגד ישראל הניבה מכתבי מחוקקים – האחד בחתימת [69 סנאטורים](#), והשני בחתימת [262 חברי קונגרס](#) – שמאיצים בממשל לתמוך בישראל. מזכיר המדינה חזר והדגיש כי בית הדין הוא בעיניו גוף פוליטי ולא משפטי [ואם ימשיך בצעדיו הלא-לגיטימיים נגד ארה"ב וישראל](#), תהינה לכך "השלכות".

ארה"ב, יהודים ואנטישמיות - משאל מומחים ופעילים על ייעוד וועידת הנשיאים במאה ה-21 העלה כי התמיכה היהודית בישראל כבר אינה מובנת מאליה כבעבר ואינה עוד גורם מאחד. בכל זאת הודגש כי על הוועידה לפעול למען תמיכה דו-מפלגתיות בסוגיות שקשורות לביטחון ישראל, והומלץ לצרף לשורותיה את גם את ארגון ג'יי סטריט. [הדו"ח השנתי של הליגה נגד השמצה](#) מתאר עליה באירועים אנטישמיים בארה"ב ב-2019 בשיעור הגבוה ביותר בארבעת העשורים האחרונים ומונה 2,107 [אירועים](#), בהם כאלה הקשורים לביטויים ופעילויות נגד ישראל. היו גם דוגמאות בודדות המקשרות בין היהודים לקורונה: בשיקגו, הונפה בהפגנה כרזה עם הכיתוב "העבודה משחררת". המושל פריצקר תלש בזעם את הכרזה והגדירה כמסר-שנאה. בקליבלנד הונפו [כרזות עם מסרים נאציים](#). מופעים כאלה הניעו את חבר הקונגרס לשעבר [איזראל לשאול האם היהודים בטוחים](#) בארה"ב בעת הזאת. יש המאשימים באחריות למצב את הנשיא טראמפ שאמנם אינו מסית ישירות אך יוצר אווירה נגד מיעוטים. מחוקקים גינו את הקישור האנטישמי בין המגפה ליהודים והסנאט העביר חקיקה המקצה 10 מיליון דולר ל-5 שנים עבור ה-[Never Again Education Act](#), למטרות תכניות חינוכיות על השואה.

איראן - במלאות שנתיים לנטישת הסכם הגרעין, [הוול סטריט ג'ורנל בוחן את מאזן ההישגים](#) של ארה"ב מול איראן ומגיע למסקנה שהמאזן הוא מעורב, וכי על טראמפ לעשות יותר כדי שאיראן תשוב לשולחן הדיונים. גם מכון קארנגי מעריך שארה"ב לא השיגה את מטרותיה, וממליץ לאירופים (כולל בריטניה) לגבש מדיניות איראנית משלהם. ישנה סתירה מסוימת במדיניות האמריקנית. מצד אחד, היא צמצמה את נוכחותה הצבאית בערב הסעודית, במהלך שהוצג כשינוי הערכה לגבי עוצמת האיום האיראני; מצד שני, [פומפאו מדגיש שארה"ב תמשיך להוביל את המהלך הבינלאומי נגד איראן](#). בקונגרס העמדות קשוחות: [מכתב 387 מחוקקים משתי המפלגות](#), ביוזמת איפא"ק (עליו חתמה גם המחוקקת המוסלמית אילהאן עומר) קורא למזכיר המדינה שלא

לחדול מאמברגו הנשק על איראן, גם אחרי שיפוג באוקטובר. מנגד, הקונגרס הגביל את סמכויות הנשיא לפעול מול איראן ללא אישור (הנשיא הטיל וטו על חקיקה זו). "הלחץ המרבי" האמריקני נגד איראן נמשך בצעדים יומיומיים, כגון הטלת סנקציות על שר הפנים האיראני בגין פגיעות בזכויות אדם.

לדעת בריאן הוק, הממונה על סוגיית איראן בממשל, איראן יכולה לצאת מסוריה אפילו תוך כדי המגפה. הקורונה גבתה כ-7,000 קורבנות באיראן ו-30 מיליארד דולר שאיראן אבדה בסוריה. למרות זאת ועל אף תזוזות טקטיות מסוימות, איראן עדיין מכשילה פיוס לאומי סורי. ארה"ב, מצדה, מצהירה שתמשיך לסייע לעמים בעיראק ולבנון לעמוד מול השתלטנות האיראנית. בשטח, מתנהל עימות מחריף שכולל התקפות מצד שלוחי איראן נגד כוחות אמריקניים והתגרריות מצד כלי שיט איראניים, שנועדו לגרור תגובות אמריקניות. איראן הזהירה את ארה"ב לבל לתנכל למכליות נפט איראניות בדרכן לוונוצואלה. מנגד, ארה"ב מקדמת מהלך להארכת תוקף האמברגו על איראן, עליו החליטה מועצת הביטחון (החלטה 2231) לאחר חתימת הסכם הגרעין ושנועד לפוג באוקטובר 2020. גם הוק כתב בוול סטריט ג'ורנל [ש"ארה"ב יכולה להזניק מחדש את הסנקציות](#). יועצו הבכיר של ביידן, אנתוני בלינקן, אמר כי אם תחזור איראן לציית ל-JCPOA יעשה כך גם ממשל ביידן. אולם סביר [שביידן לא יוותר על מנפיים מול איראן](#) שנרכשו בזמן טראמפ רק כדי לחזור למצב שהיה בתקופת ממשל אובמה.

עיראק - מינוי קאד'ימי לראשות הממשלה עשוי להיות חדשות טובות ליחסי ארה"ב-עיראק, ואכן ארה"ב אישרה לממשלתו לרכוש אנרגיה מאיראן, דבר שיקל על המצב הכלכלי של עיראק. מסתמן שאיראן נאלצת לקבל את קאד'ימי, גם אם בלא חמדה, והדבר מצביע על צמצום השפעתה, כשגם הארגון הפרו-איראני כתא'אב חזבאללה מצמצם פעילותו בעיראק. אולם, חוגי הממשל בעיראק חוששים שנסוגת הכוחות המערביים תפגע ביכולתה המודיעינית והמבצעית של בגדאד. לדיאלוג העיראקי-אמריקני האחרון באו הצדדים עם אינטרסים שונים. האמריקנים מעוניינים בהדיפת איראן אך גם בבלימת דאעש, ומכאן בחיזוק הצבא העיראקי. העיראקים מעוניינים בהרגעת העימותים הבין-עדתיים במדינה ובפתיחות כלכלית לעולם, אך גם בהמשך קשר עם איראן. ואילו האיראנים (מאחורי הקלעים) מעוניינים במסדרון שיעי ללבנון. בדיאלוג עצמו התמקדו האמריקנים בשאלת אבטחת הנוכחות האמריקנית בעיראק וריסון המיליציות הפרו-איראניות במדינה. העיראקים התמקדו בהמשך הנוכחות האמריקנית ובאופן פריסתה, ובהסכם בין המדינות (SOFA) הקיים מאז 2008.

ערב הסעודית ותימן - יצרני חימוש אמריקניים לוחצים להתיר מכירת נשק לערב הסעודית, בו היא משתמשת בתימן. בנוסף, תיתכן אי-נחת מצד הממשל כלפי מחמד בן-סלמאן בשל התמהמהות הסעודים להרגיע את מלחמת מחירי הנפט, שפוגעת ביצרני האנרגיה האמריקניים. אי-הנחת מתבטאת גם בהסגת כוחות אמריקניים מערב הסעודית. ה-FBI [הצליח לפרוץ למכשירי הטלפון הנייד של חניך הטייס הסעודי](#), איש אל-קאעדה, שביצע את הפיגוע בבסיס פנסקולה ב-2 בפברואר. כך השיגה ארה"ב גישה למערך האימונים וההכנות של אל-קאעדה וכפיפיה בסוריה ובסומאליה. [השגרירות הסעודית בווינגטון בירכה על סיום החקירה](#) והבטיחה המשך שיתוף פעולה אסטרטגי. אולם, לאור ההצלחה החלקית בלבד של ערב הסעודית בתימן מתברר כי יש צורך במאמץ בינלאומי בהובלת ארה"ב (ובריטניה) להשכנת שלום בתימן. לפי ברוס ריידל, לשעבר בכיר ב-CIA שעסק במפרץ, ההתדרדרות בתימן וכיבוש עדן על ידי החות'ים מחייב את ארה"ב לשקול מחדש את מהלכיה, לתמוך במהלכי האו"ם, לפעול להסרת המצור הסעודי מעל ערים בתימן ולהוביל מהלך סיוע בינלאומי.

סוריה ולבנון - השליח האמריקני לסוגיה הסורית, ג'יימס ג'פרי, [אמר בראיון](#) כי ארצו תומכת בפעילות הישראלית מול איראן בסוריה, מאחר שזוהי הגנה עצמית. עוד האשים את המשטר הסורי (ובצמצום גם את רוסיה) באחריות למשבר הקורונה בסוריה, מאחר שהפציץ בתי חולים. לנוכחות אמריקנית קטנה ויעילה בסוריה ובעיראק יש חשיבות בהתמודדות עם הטרור והפליטים. כמו ישראל, גם ארה"ב חוששת שסוריה תעביר נשק כימי לחיזבאללה. היא רואה באסד אחראי לתקיפות כימיות נגד אזרחים ב-2017 (לפי OPCW) וממשיכה להפעיל עליו לחץ כלכלי מסיבי. שגרירת ארה"ב לאו"ם סבורה שעל אסד לעמוד לדין על פשע מלחמה זה. לדעתו של ג'פרי, הרוסים שואפים לשמר את נוכחותם הצבאית והכלכלית בסוריה, שנתפסת בעיניהם כהצלחה אסטרטגית. ג'פרי סבור שעל ארה"ב לנצל את המצב למציאת פתרון מדיני ולא צבאי, אך עליה לסרב ללחץ הרוסי למתן סיוע כלכלי לסוריה, אותו היא רואה כסחטנות. ביחס ללבנון, ישנו עימות בין הממשל בווינגטון לבין סנטורים רפובליקניים בהובלת טד קרוז שהגיש הצעת חוק "למניעת העברת כספי משלם

המיסים לממשלות הנשלטות על ידי ארגוני טרור". קרוז טוען שממשלת לבנון נשלטת על ידי החיזבאללה. במחלקת המדינה, לעומת זאת, מתנגדים לחקיקה הזו, שעלולה לשלול מלבנון כ-100 מיליון דולר סיוע שנתי.

מצרים - מזכיר ההגנה אספר מוביל מהלך לצמצום המעורבות האמריקנית בכוח הרב-לאומי בסיני, בנימוק של התייעלות לאור משאבים מצומצמים. הן מחלקת המדינה והן ישראל מתנגדות לכך, ביחוד לאור התגברות פעילות דאעש בסיני. מנגד, ארה"ב מתכוונת לשדרג את מערך המסוקים של מצרים. שווי העסקה, בה יוחלפו מסוקי אפאצ'י במסוקים מתוצרת בואינג, נאמד בכ-2.3 מיליארד דולר.

המלצות לישראל - מומלץ ששר הביטחון גנץ ושר החוץ אשכנזי ימהרו להגיע לוושינגטון, ולא ימתינו לעצרת האו"ם בספטמבר, שכן זו תחפוץ את שיאה של מערכת הבחירות. מומלץ שבצד שימור וטיפוח הקשר עם הממשל, הם יתמקדו דווקא בפיתוח קשרים עם הצד הדמוקרטי ובשיקום יחסי האחוה עם הקהילה היהודית. אם ינצחו הדמוקרטים בבחירות, אפשרות ריאלית על פי סקרים אחרונים, תהיה להתנהלות כזו משמעות רבה. אם ינצח טראמפ, הרי ממילא יימשך הקשר האמיץ בינו לבין נתניהו.